

Visitaforedrag

Ved visitasen i Jevnaker menighet, 16. mars 2025

Ved biskop Jan Otto Myrseth

INNLEDNING

Kjære alle sammen.

Takk for fine visitasdager her på Jevnaker. Dette er jo første gangen Jevnaker visiteres av biskopen i Tunsberg, etter overgangen fra Hamar i 2022.

Det har vært en udelt glede å møte så mange av dere, både ansatte, rådsmedlemmer, frivillige medarbeidere og vanlige kirkemedlemmer. Jeg sitter igjen med et sterkt inntrykk av hvor viktig kirken er for den jevne innbygger og at samspillet mellom kirken og lokalsamfunnet er helt avgjørende. Man trenger ikke tilbringe mye tid på Jevnaker for å finne ut at her er folk svært stolte av både kirka og bygda si.

MER HIMMEL PÅ JORD

En visitas gir anledning til å stanse opp og reflektere over kirkens plass i samfunnet og det daglige arbeidet, og til sammen å drøfte målsettinger og strategier. Disse dagene har gitt god anledning til dette. Jeg har selvsagt ikke hatt anledning til å studere alle tilbud og aktiviteter i lokalkirkens regi, og rammen for dette foredraget tillater heller ikke en fullstendig gjennomgang av alt vi har vært innom i samtaler og strategiske drøftinger. Men det er et hovedpoeng med en visitas at den skal hjelpe oss til å løfte fram det som er bra, og samtidig utfordre og hjelpe og inspirere til å jobbe videre.

Tirsdagen brukte jeg til samtaler med alle de kirkelige ansatte, og jeg fikk et tydelig inntrykk av stor trivsel, høy motivasjon og ditto kompetanse, vilje til samarbeid og ønske om å bidra til utvikling og vekst i lokalkirken. Det var et gjennomgående omkvad at det rett og slett er hyggelig å være på jobb, takket være det gode kollegafelleskapet!

For et par-tre år siden vedtok Kirkemøtet en strategiplan med tre hovedmål som konkretiserer visjonsformuleringen «Mer himmel på jord». Når jeg nå skal oppsummere mine inntrykk fra visitasen, vil jeg samle dem under disse målene.

Det første lyder slik:

1. Kirken åpner rom for tro

Allerede på vei inn i Randsfjord kirke fikk jeg onsdag morgen se den flotte «Stallen» med påminningen om at vi nå er i fastetiden og at menigheten er opptatt av årets fasteaksjon med innsamling til Kirkens Nødhjelps arbeid med å skaffe rent vann. «Stallen» er pyntet med regnbuelys og årets regnbuebønner, som vil bli lest i gudstjenestene framover. Mitt lille stopp ved «Stallen» ga meg en god påminning om at det som skjer inne i kirkene ikke er isolert fra den verden vi lever i og de utfordringene som møter oss i hverdagen.

Morgensangen i Randsfjord slo an tonen på en nydelig måte for visitasdagene. Når vi forlot kirken, var det med den fine keltiske velsignelsen som så fint knytter sammen gudstjenesten i kirken med gudstjenesten i hverdagen:

*Gud, velsign himmelen over oss,
jorden under oss,
ditt bilde dypt inni oss,
og dagen foran oss.*

Gudstjenester og kirkelige handlinger

Gudstjenestene er pulsslaget i menigheten og den avgjørende forklaringen på at den kristne kirke fortsatt finnes etter to tusen år. Jevnaker har to flotte kirkerom som er naturlige samlingspunkter for bygda i glede og sorg, i bønn og gudstjeneste, ved konserter og kirkelige handlinger. Dere har et rikt og variert gudstjenesteliv med en vifte av ulike temaer som går igjen i løpet av kirkeåret. Det inviteres jevnlig til høymesser og familiegudstjenester, flere friluftsgudstjenester og skole- og barnehagegudstjenester.

Konfirmantene trekkes aktivt inn, og en av gudstjenestene har til og med som overskrift: «Konfirmantene tar over». Da står konfirmantene for både prosesjon, tekstlesning, forbønner, bevegelse til salmene, preken, lystenning og kirkekaffe. Og alle tiltak i kirkelig undervisning og læring som ikke er kontinuerlige avsluttes med gudstjeneste eller en liknende samling.

Dette er en kjempefin måte å gi barn og unge tilhørighet på og et eierforhold til kirken og kirkens tradisjoner og budskap. Statistikken forteller at det er god plass til flere når klokkene ringer til gudstjeneste, og erfaringene tilsier at et godt arbeid blant barn og unge legger grunnlaget for økt oppslutning om gudstjenestelivet. Når barna og de unge trekkes inn i arbeidet på en inkluderende måte, setter det både foreldre, besteforeldre og øvrig familie i bevegelse. Statistikken viser at gjennomsnittlig antall deltakere per gudstjeneste har utviklet seg positivt etter pandemien, men det gjenstår fortsatt noe før dere er på samme nivå som før 2020.

Babysang

Et definitivt høydepunkt i visitasprogrammet var da de eldste møtte de yngste. På Jevnaker Omsorgs- og Rehabiliteringssenter (JORS) var det duket for babysang, og det var rørende å se hvordan ansiktene hos de godt voksne åpnet seg da babyer og foreldre utfoldet seg med sang og musikk og rytmer og bevegelser i kjent stil. To ganger i semesteret legges babysangen til JORS, og dette er en genial løsning. Normalt møtes de små og deres foreldre på Randsborg menighetshus, men vi fikk altså oppleve hvordan babysangen kan bli til stor glede og velsignelse for de aller eldste blant oss.

I fjor var det ikke mindre enn 69 unike deltakere innom babysangen i løpet av året. Dette er et fantastisk flott tilbud, og den gode oppslutningen understreker at det er til stor glede for både små og store.

Barn og unge

Jevnaker menighet var tidlig ute med innfasingen av trosopplæringsplanen «Et lekende menneske». Planen er ganske omfattende og ambisiøs, og har som hovedmål at «Barn og ungdom i Jevnaker menighet skal gjennom regelmessig deltakelse bli kjent med den treenige Gud og få tilknytning til Jevnaker menighet». Jeg er nokså sikker på at det velfungerende trosopplæringsarbeidet er en avgjørende faktor for å forklare den relativt høye dåpsprosenten deres (61 %) og likeså den høye konfirmasjonsprosenten (80 %). Det er definitivt større sjanse for at ungdommer velger kirkelig konfirmasjon hvis de har hatt gode opplevelser i kirken som barn. Jeg er imponert over stabiliteten i dette arbeidet over tid og ser den store verdien av at dere som arbeider med barn og unge knytter og vedlikeholder relasjoner til dem på flere arenaer. Dette er også en viktig faktor for å motivere dem til å bli med som medlemmer etter konfirmasjonstiden.

Dåpstall

For øvrig er det interessant å merke seg tendensen til større spredning i alder på de som døpes i kirkene. Ulike faktorer medvirker til at valget om dåp utsettes, men det er fint å se at dåp likevel kan bli aktuelt selv om barnet har rukket å bli noe eldre enn før. Hvert år blir gjerne også noen av de som skal konfirmeres døpt i forkant av konfirmasjonen, og det er oppmuntrende å se at de støttes og heies på av sine medkonfirmanter. Det er flott å høre den spontane meldingen til Hilde menighetspedagog etter å ha opplevd kamerater bli døpt: - Hilde, kan vi bli døpt en gang til?!

Konfirmantarbeidet

Det er som nevnt høy oppslutning om konfirmantarbeidet i Jevnaker. Tunsberg bispedømme er midt i en treårig satsing på konfirmanttiden, og det er inspirerende å se hvordan dere følger opp med utviklingsarbeid for å legge til rette for godt konfirmantarbeid. Jeg ønsker dere lykke til i den fortsatte satsingen på å knytte sammen konfirmasjonstiden med de tilbudene dere har for tiden etter konfirmasjonen. I denne sammenheng er det grunn til å løfte fram den betydningen Hekta Jevnaker har hatt gjennom leirer og andre tilbud til konfirmantene. I fjor hadde dere også et opplegg for 4 orgelkonfirmanter, og to av disse spilte store deler av den avsluttende ungdomsgudstjenesten, pluss at de deltok på enkelte andre gudstjenester med orgelspill. I denne sammenheng vil jeg gjerne uttrykke en stor honnør for de flotte instrumentene dere har i kirkene. I går hadde jeg gleden av å se gjennom den fine filmen «Kirkeorglene på Hadeland» med en god presentasjon av hele orgelparken.

Kultur og musikk

Kirken er en lokalt forankret **kulturarena** som forvalter kulturarv for alle generasjoner, og er tett sammenvevd med hele nasjonens historie – og historien til alle norske steder. Den angår og tilhører alle. Kulturarven gir dybde til gudstjenesteliv og liturgi, opplevelse av rom og steder, og gir tilhørighet. Dette handler om å forstå oss selv, hvem vi er, hvor vi kommer fra, og om å reflektere rundt verdiene våre og eksistensen vår.

Jevnaker barnekor

Torsdagskvelden i Randsfjord kirke under overskriften «Syng med oss!» ble en flott samling der både barnekoret, solister og instrumentalister deltok sammen med kantor Kari Monsen Sødal og

medhjelper Stein Sødal. Det er flott at dere har klart å holde korarbeidet i gang, selv om det i perioder har vært mer krevende med rekrutteringen. Kvelder som den jeg fikk oppleve sammen med dere burde gi god drahjelp ved den positive energien som ble utløst. I 2024 var korets opptreden på Hadeland Glassverk 17. mai og konsertene i desember med framføring av Egil Hovlands «Gutten som englene sang om» store høydepunkter.

Pilegrimsarbeid

Under dette punktet har jeg også lyst til å løfte fram betydningen av pilegrimsarbeidet dere står i. Ei drøy mil av den offisielle pilegrimsleden – eller St. Olavsvegene til Trondheim, som de også kalles – går gjennom Jevnaker. Jevnaker kirke er en pilegrimskirke, og dere er knyttet til Granavollen pilegrimssenter og pilegrimsfellesskapet RiHaTo (Ringerike, Hadeland og Toten). De siste årene har vi sett en tydelig oppvåkning og økt interesse for pilegrimstradisjonen, og mange mennesker benytter pilegrimsleden til både rekreasjon og å søke fornyelse og fordypning i eget liv. Det er fint å lese i den rykende ferske årsberetningen som ble behandlet av menighetsrådet/fellesrådet denne uka om fjorårets flotte felles olsokfeiring for Hole, Ringerike, Hadeland, Toten og Gjøvik.

Et av punktene under overskriften «Kirken åpner rom for tro» er at den

«Styrker gjennom sin organisering en levende og nærværende folkekirke».

Under visitasen har vi hatt gode samtaler om hvordan samarbeidet i lokalkirka kan bli best mulig. Et gjennomgangstema har vært å sikre god informasjon og kommunikasjon mellom medlemmer av staben, menighetsrådet og de frivillige. Det er viktig å planlegge i god tid og sikre at alle samarbeidsparter holdes godt orientert om oppgaver og ansvar. Jeg vet at dere har gode tradisjoner for at stab og råd møtes til felles drøftinger av visjoner og strategi, og ifølge tilbakemeldingene jeg har fått er det behov for flere slike. Det samme gjelder å fortsatt legge til rette for at enkeltmedlemmer av staben får møte menighetsrådet til en grundig drøfting av de ulike fagfeltene.

Siden det er bare ett sokn i Jevnaker kommune, er veien kort mellom menighetsråd og fellesråd, med ett kirkelig råd som ivaretar begge funksjoner. Dette rådet består til gjengjeld av svært engasjerte og kompetente medlemmer, som har store ambisjoner og visjoner på lokalkirkas vegne. Det samme gjelder de tilsatte medarbeiderne, som også vil mye. Jeg oppfordrer dere til å legge til rette for gode samtaler i fortsettelsen og en grundig gjennomgang av hva det er nødvendig og viktig å prioritere – noe som også innebærer å velge noe bort.

I denne forbindelsen vil jeg slå et slag for gode rutiner for evaluering og kvalitetsutvikling. Jeg vet at dere er flinke til dette på ulike felter, men jeg tror vi har mye å gå på når det gjelder å forbedre rutinene våre på dette området i kirkens liv. Vi må hele tiden spørre oss om vi gjør de fornuftige valgene i planlegging og gjennomføring av aktiviteter og tilbud, og ta oss tid til å snakke sammen om de erfaringer vi gjør oss og vurdere om vi skal gjøre ting litt annerledes neste gang. Kvalitetsverktøyet «Stadig bedre» kan være en god hjelp til dette. Flere og flere menigheter og fellesråd tar dette i bruk (se hjemmesidene til Hovedorganisasjonen KA for mer informasjon).

Det andre punktet på kirkens strategiplakat lyder:

2. KIRKEN ER DER LIVET LEVES

Et av delmålene under dette punktet er å «samhandle med organisasjonslivet, andre tros- og kirkesamfunn og offentlige, private og ideelle aktører».

Samarbeid med skolene og barnehagene

Torsdag hadde vi gleden av et møte med representanter fra skolene og barnehagene i kommunen. Dette ble en svært god samtale om samarbeid og felles utfordringer. Rådgiver for kirkelig undervisning ved bispedømmekontoret, Mari Braut, innledet til samtale om hvordan samarbeidet mellom skole og kirke kan skje på andre premisser enn for noen tiår siden, men at kirken fremdeles er en viktig ressurs for skolen og barnehagen som en sentral institusjon i lokalsamfunnet. Vi gleder oss over at det fortsatt er solid oppslutning om skolegudstjenestene før jul, og i henhold til læreplanene er det svært nyttig og viktig for skolene å kunne besøke kirkene i forbindelse med ulike temaer i undervisningen. Kirkebyggene våre er viktige ressurser for både trosopplæring og skole/kirke-samarbeid. Tradisjonen med skolegudstjenester kan videreføres også i et mer mangfoldig samfunn, så lenge skolen legger til rette for gode alternative opplegg for de elevene som ikke vil delta.

Det var et felles ønske om å følge opp denne samtalen med sikte på å lage gode planer for flere møtepunkter mellom skolen og kirken. Med en felles plan for kirke- og klassebesøk, basert på skolens læreplaner for de ulike trinn, er det lettere å sikre kontinuitet og kvalitet i dette samarbeidet.

Beredskap

er også et naturlig tema for samarbeidet mellom skole og kirke. Jeg oppfordrer dere til å hente inspirasjon fra gode **maler for samarbeidsavtaler** mellom skole og kirke på dette feltet.

Møte med elevene fra 8. trinn

En av de aller mest spennende programpostene på visitasprogrammet var møtet med elevene fra 8. trinn på Jevnaker ungdomsskole. De hadde forberedt seg godt og laget veldig fine spørsmål som de fikk anledning til å stille biskopen.

I tillegg til spørsmålet jeg refererte innledningsvis i prekenen min – Er det sånn at de som ikke tror kommer til helvete? – var det mange andre viktige temaer som ble reist:

- Er det vanskelig å tro på Gud?
- Er det vanskelig å vise at man tror på Gud?
- Er det sånn at Gud har en plan for både det gode og det vonde som skjer?
- Kunne du vært biskop om du ikke trodde på Gud?
- Hva er himmelen?

Jeg oppfordrer gjerne til gruppearbeid i menighetsrådet på neste møte.

Det var veldig oppmuntrende å få tilbakemelding fra en av lærerne dagen etter:

«Da jeg kom på jobb i dag var det nærmest euforisk stemning!

Alle (både elever og lærere) var meget fornøyd med opplegget i går, og syns de lærte masse. Håper biskopen og dere andre syns gjengen oppførte seg, og at spørsmålene var greie.

Vi er ikke så vant til at opplegg som kommer utenfra blir så bra, så dette var veldig gøy opplevelse - for alle.»

Møte med kommunens ledelse

I visitasprogrammet inngår det møter med kommunens ledelse. Selv om kirken ikke lenger er en statskirke, er den i høy grad en kommunekirke, siden en vesentlig del av kirkens inntekter bevilges over kommunebudsjettet. Samtalen med kommunedirektør og kommunalsjef viste at kirken på mange måter deltar i kommunens måloppnåelse på flere felter. Vi hadde en god samtale om hvordan kirke og kommune kan spille på lag for å møte utfordringer i årene som kommer.

Kommunens representanter uttrykte stor glede over at kirka på Jevnaker framstår som inkluderende og åpen, og med et fokus på utenforskap. De bekreftet inntrykket jeg har fått gjennom møter med stab og råd av det gode samarbeidsklimaet, og at det ligger godt til rette for å utvikle dette i retning samskaping og felles oppgaveløsning.

Misjon

Å være kirke er å være et håpsteget i verden midt i lokalsamfunnet, både lokalt og globalt. Jevnaker menighet er en del av et verdensvidt fellesskap, der vi sammen hjelper og støtter hverandre. Jeg gleder meg over å se at dette er konkretisert og synliggjort gjennom misjonsavtalen med Mekane Yesus-kirken i Etiopia.

3. KIRKEN ER MER FOR FLERE

Kirkens diakoni er kanskje den aller viktigste brobygger mellom kirken og samfunnet. Det har i mange år vært en drøm å få sin egen diakon på Jevnaker, men jeg er dessverre ikke i en posisjon til å kunne love en oppfyllelse av denne drømmen. Men jeg hadde et veldig fint møte med diakoniutvalget og fikk innblikk i deres drømmer og ønsker for diakoniarbeidet. Allerede er de aktive medhjelpere ved gudstjenester og samlinger på JORS, og de sørger for blomsterhilsener til jublanter. Noen av dem er også engasjert i sorgarbeid og besøkstjeneste.

Ett av punktene i Den norske kirkes diakoniplan handler om nestekjærlighet i praksis. Dette skjer som små, enkle handlinger takket være mennesker med et diakonalt blikk. Og det realiseres gjennom store, krevende tiltak. Målet er at kirken skal tilby og være et inkluderende fellesskap for flest mulig. Det har jeg inntrykk av at dere lykkes godt med i Jevnaker menighet.

Tilhørighet og gode møteplasser

Det er en viktig diakonal målsetting å gi tilhørighet og skape gode møteplasser. Dette skjer både gjennom det musikalske og kulturelle arbeidet og likeledes gjennom aktivitetene for barn og familier.

Samarbeidet med Jevnaker Omsorgs- og Rehabiliteringssenter er en viktig del av kirkens diakoni. Jeg fikk oppleve både gudstjeneste og babysang, og kontakten og samarbeidet med de som har sin hverdag på JORS enten som beboere eller ansatte er sentralt i menighetens diakonale arbeid. Dørene for samarbeid står på vidt gap, og det er mitt sterke inntrykk at kirkens bidrag oppleves svært viktig av både kommunens ansatte og beboere og brukere.

Et relativt nytt tiltak er det såkalte «Masker og meditasjon», med rom for håndarbeid, meditasjon og bønn. Gjennom et slikt tilbud åpnes en dør til fellesskap for mennesker som kanskje ellers ikke hadde blitt inkludert.

Diakoniutvalget er også på leting etter gode tiltak som kan nå ut til personer med bakgrunn fra andre land. Noen steder har egne samlinger for kvinner vist seg å dekke et behov, og andre steder har regelmessige vennskapsmiddager som samler mennesker på tvers av kulturer og bakgrunn vist seg å bli viktige møteplasser. Dette er et felt som kanskje kan åpne for frivillig innsats fra mennesker som ikke er engasjert på andre felter.

En mangfoldig, rekrutterende og inkluderende arbeidsplass og frivilligarena

Møtet med menighetsrådet ga et fint innblikk i hva dere er opptatt av og drømmer om for Jevnaker menighet. Jeg vil berømme dere for det oppriktige engasjementet dere viser for kirken lokalt, og at dere er opptatt av å ta godt vare på de ansatte. Vi hadde også en engasjert samtale om frivilligheten og viktigheten av å ta godt vare på de frivillige. Ingen skal måtte føle seg tvunget til å ta på seg mer enn man har kapasitet eller motivasjon for.

Det er viktig å «spørre riktig», det vil si å lete etter hva den enkelte kan oppleve som meningsfylt å være med på og med åpenhet for hvilke gaver den frivillige kan bringe med seg inn i fellesskapet. Flere steder er det slik at gruppen av konfirmantforeldre utgjør et potensiale for frivillighet. Når man har en av sine egne involvert i en kirkelig aktivitet, er man gjerne mer motivert for å selv bidra. Det ble sagt at det er ikke mindre enn 168 lag og foreninger som har arbeid med nedslag i Jevnaker kommune. Det må innebære at det er gode muligheter for å bygge gode allianser og partnerskap mellom de ulike lag og foreninger. Her er det viktig at kirken naturlig finner sin plass, og det er mitt klare inntrykk at dere gjør det. Flere av møtene vi hadde på torsdag var for øvrig lagt til Frivilligsentralens lokaler.

Jevnaker har vært godt vant med en stabil bemannings situasjon i kirka. De seinere årene har det vært noe mer ustabil, men nå er den nye soknepresten i ferd med å bli godt varm i trøya. Dessuten har vi snakket disse dagene om fordelene ved å ha gode og langsiktige planer for gudstjenesteliv og aktiviteter, som gjør det lettere å finne gode vikarløsninger når det trengs.

Jeg vil også utfordre dere til å fortsette dialogen med de andre fellerådene i Ringerike prosti om hvordan man på best mulig vis sammen kan utnytte potensialet for samarbeid og utnytting av begrensede ressurser. De ulike medarbeiderne i Jevnaker-staben gir uttrykk for at de setter stor pris på å kunne tilhøre et større faglig fellesskap gjennom kontakten med de andre medarbeiderne i prostiet.

Til slutt vil jeg oppsummere mine utfordringer i noen punkter.

UTFORDRINGER

1. Aller først vil jeg oppfordre dere til å fortsette å arbeide med gode, inkluderende og involverende **gudstjenester og fellesskapstilbud** med bredde og variasjon
2. Arbeid med **langsiktige planer** for gudstjenestelivet, blant annet med tanke på å kunne finne gode vikarløsninger når det trengs
3. Arbeid videre med **tilrettelegging og innbydelse til dåp** for både små, mellomstore og store
4. Se på rutinene for **kommunikasjon og informasjon** til alle som er involverte i tilbud og aktiviteter
5. Sett av god tid til **evaluering og kvalitetsutvikling**. Hent gjerne inspirasjon fra kvalitetsverktøyet «Stadig bedre»
6. Legg til rette for gode **samlinger mellom råd og stab**, med god tid til gjensidig informasjon og drøfting av strategi og planer
7. Fortsett **dialogen med skolene og barnehagene** for å utvikle gode og forutsigbare planer for samarbeidet
8. Arbeid videre med tydeliggjøring av **kirkens rolle i lokalt beredskapsarbeid**, herunder en videreutvikling av samarbeidet mellom skole og kirke. Jeg oppfordrer dere til å hente inspirasjon fra gode **maler for samarbeidsavtaler** mellom skole og kirke på dette feltet.
9. Fortsett dialogen med de andre fellesrådene i prostiet med tanke på godt **samarbeid** og styrket **faglig fellesskap**

AVSLUTNING

TAKK for gode visitasdager, og for den store innsatsen dere alle gjør i menighet og lokalsamfunn. Takk til alle som har medvirket administrativt og praktisk, kunstnerisk og musikalsk, og på andre måter. I forberedelsene og underveis i visitasen har jeg hatt god hjelp av medarbeiderne på bispedømmekontoret, og ikke minst prost Kristoffer Lønning Tørresen, kirkeverge Helle Keiseraas og kirkefagsjef Michael Onsrud. En særlig takk til disse tre.

Tunsberg bispestol, 16. mars 2025

Jan Otto Myrseth
Biskop